

ปรีดี พนมยงค์ กับคนไทยในลอนดอน

โดย ไพฑูรย์ สายสว่าง

๒๕๕๑ ๕๐.๐.๔๖

เมื่อสองวันก่อน ได้ทราบว่านายปรีดีได้มาลอนดอน และจะไปพบกับนักเรียนไทย ด้วยความรู้สึกในวินาทีแรกที่ได้ยินคำบอกเล่าออกจะฉงนแฉงนเล็กน้อย ด้วยว่าเป็นครั้งแรกที่จะได้มีโอกาสพบ และฟังคำปราศรัยของรัฐมนตรีคนสำคัญ ซึ่งกำลังถูกกล่าวขวัญดีชมมากที่สุดในสังคมไทยปัจจุบัน และยิ่งไปกว่านั้น ก็ยังรู้สึกสงสัยในการเดินทางของท่านด้วยทราบความเคลื่อนไหว

ล่าสุดว่า ท่านเดินทางออกจากกรุงแล้ว มาพำนักอยู่ที่ปารีส และมีบทบาทแสดงออกอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการมีคดีความกับรัฐบาลไทยที่นั่น ต่อจากนั้นได้ทราบอีกว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางท่านได้เสนอให้เชื้อเชิญนายปรีดีเดินทางกลับมาสู่ประเทศไทย เพื่อแสวงหาวิถีทางในอันที่จะเปิดการเจรจากับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะที่ท่านเป็น นายปรีดี พนมยงค์ อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องไปขอหมายปวาร้องเพื่อให้ได้คนไทยกลุ่มใหญ่มา

ฟังการปราศรัยครั้งนี้ แต่ก็คงจะมีอยู่บ้างที่มาเพื่ออยากดูว่าหน้าตาของท่านเป็นอย่างไร แต่ส่วนมากนอกจากอยากดูและอยากฟังว่าจะพูดมีหลักมีเกณฑ์เพียงใดแล้ว ก็คงจะมาเพราะมีข้อสงสัยอยู่ในใจหลายข้อ ว่าท่านมาอังกฤษทำไม มาเที่ยว หรือว่ามีจุดประสงค์ทางการเมือง และการจะมาพบกับนักศึกษาในทางด้านการเมืองท่านจะได้อะไรบ้าง จากการปรากฏตัวครั้งนี้ ปฏิบัติของผู้คนที่หวาดๆต่อการมาพบและเสวนากับนายปรีดีเป็นอย่างไร และในที่สุด ก็คงอยากจะทราบว่า ท่านจะเข้าถึง

เป็นบทความภาษาอังกฤษชื่อ "Pridi in London" ลงในหนังสือ*สามัคคีสาร* เดือนพฤศจิกายน ๑๙๗๐ นายคำสิงห์ สีนอก ได้แปลบทความดังกล่าวเป็นภาษาไทย และนำลงในหนังสือ*จตุรัส* ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๓

นักศึกษาได้แค่นั้น นักศึกษาบางคนนั้นยังไม่เกิดด้วยซ้ำ ในตอนที่ท่านต้องเดินทางออกนอกประเทศเมื่อ ๒๐ ปีก่อน

วิถีทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ มีความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ สรุปได้ดังนี้

ก. นอกจากจะมาพบเพื่อนๆ และผู้คุ้นเคยในวงการแล้ว ก็คงจะมาอังกฤษเพื่อเริ่มสร้างเกียรติคุณอีกครั้งหนึ่ง ถ้าไม่ใช่ในฐานะรัฐบุรุษก็ในฐานะผู้บริสุทธิ์ที่สูญเสียศักดิ์ศรีจากเคราะห์กรรมและจากความผิดพลาดทางการเมือง และเรียกร้องความเห็นใจ เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดในการปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ท่านจึงใช้โอกาสนี้เผยแพร่เรื่องกับนักศึกษาไทยที่อังกฤษ ด้วยหวังว่าจะซีมีไปถึงประเทศไทย ในกรณีนี้ต้องนับว่าท่านโชคดีอยู่บ้าง ที่ฝ่ายตรงข้ามคอยกระตุ้นให้เป็นข่าวอยู่เสมอ และในคดีที่ฟ้องหนังสือพิมพ์สยามรัฐนั้น ก็เป็นการขอความเห็นใจจากประชาชน และเป็นโอกาสที่จะเปิดเผยเรื่องราวที่แล้ววมา โดยไม่เคยมีโอกาสมาก่อน ทั้งนี้ออกจะเสี่ยงอยู่บ้าง แต่มันก็เป็นช่องทางเดียวที่เหลืออยู่

ข. ต่อปัญหาที่ว่า จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ นั่น อย่างที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า คนอย่างท่านนั้นย่อมดึงดูดคนฟังได้มาก และเป็นผู้ฟังที่มีความสนใจแทบทั้งสิ้น ส่วนเขาจะเชื่อและเห็นใจหรือไม่ นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าท่านจะพูดได้ดีแค่ไหน ยังคล่องแคล่วและปราดเปรียวเหมือนเดิมหรือไม่ นอกเหนือไปจากนั้น ท่านจะต้องแสดงให้เห็นถึงความ

เป็นผู้รักชาติอย่างแท้จริง เพราะเรื่องนี้ยังคลุมเครืออยู่ในใจของผู้ฟังทุกคน

ค. ความรู้สึกโดยทั่วไปของผู้ฟังก่อนที่จะได้พบกับนายปรีดีนั้น เห็นได้ชัดในกลุ่มนักศึกษาที่กระตือรือร้นในกิจการบ้านเมือง เฉพาะพวกที่หนักไปทางการเมือง ออกจะดูมีความยึดอัดอยู่บ้างในจุดประสงค์แห่งการมาของท่าน และไม่สู้จะเต็มใจนัก ที่จะจัดประชุมในสามัคคีสมาคม เพราะกังวลไปว่าการปราศรัยและการปรากฏตัวของนายปรีดี พนมยงค์ จะทำให้พวกเขาเป็นที่สงสัยของตำรวจ ส่วนผู้ดูแลนักเรียนก็ไม่ค่อยจะสบายใจนัก แต่ท่านก็ไม่ได้ขัดขวางแต่อย่างใด ท่านพูดก็ร่วมอยู่ในที่นั้นด้วย แต่ก็ยากที่จะพูดถึงปฏิกิริยาของท่าน คนฟังส่วนมากก็เป็นกลุ่มเดียวกับที่เคยมาฟังการพูดของคนสำคัญๆ อื่นๆ จากประเทศไทย จึงไม่มีใครหวาดระแวงกันนัก ด้วยกลุ่มผู้ฟังเช่นนี้เอง ผู้เขียนจึงคิดว่า การพูดคงจะมีผลอยู่บ้าง แต่จะได้ผลมากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของนายปรีดีว่า ท่านจะพูดได้ประทับใจเพียงใด

ง. ต่อปัญหาของความแตกต่างแห่งวัยจะเป็นปัญหาหรือไม่ นั่น ก็ยังเป็นที่ยังสงสัยกันอยู่บ้างว่า คนวัยปูนท่านนั้น (๗๐ ปี) ยังจะสามารถพูดถึงปัญหาในระดับเดียวกับคนหนุ่มรุ่นนี้ได้ อยู่หรือ ถึงแม้ว่าท่านจะเคยอยู่ระดับแนวหน้าในยุคที่แล้วมา แต่เมื่อมาคิดอีกทีว่าประสิทธิภาพของท่านในต่างประเทศ น่าจะช่วยให้ท่านปราดเปรียวและรุดหน้าอยู่ และถ้าจะดูจากการเคลื่อนไหวที่แล้วๆ มา ก็พอจะคาดได้ว่า ท่านคงจะทำได้ไม่ยาก แม้ในกรณีที่ท่านไม่อาจตอบคำถามบางข้อในที่ประชุมได้ ก็ยังสนใจต่อไปว่าท่านจะอ้อมค้อมได้ดีเพียงใด และที่

นำคิดอย่างยิ่งก็คือว่า หลังจากที่ได้อ่านกอยู่
ในประเทศจีนมานาน หลักการและความคิด
ของท่านเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จะยังเหลือ
แก่นสารแห่งความคิดอะไรไว้บ้าง ถึงแม้ว่าตอน
นี้ท่านอาจจะไม่มีโอกาสเข้าสู่วงการเมืองอีก
แต่ท่านก็อาจจะจูงใจคนรุ่นเยาว์ได้บ้าง แม้จะ
ไม่ถึงเป็นผู้ให้แนวทศนะอุดมการณ์อะไร

การพูดดำเนินไปอย่างที่ควร ผู้ฟังมี
จำนวนมากมายจนล้นหลามออกมานอกประตู
มีคำถามหลายข้อจากคนถามกลุ่มเดียวกัน
ซึ่งรู้สึกว่า จะจงใจเลือกฟันคำถามกันมาก่อน
แต่ขณะเดียวกัน ก็แสดงให้เห็นถึงความระมัด
ระวัง และมีความเคารพต่อผู้พูดด้วย ไม่มี
คำถามที่ก้าวร้าวและเสียดสีเหมือนอย่างที่เคย
มักจะมี ผู้คนส่วนมากดูตั้งใจฟังและรับฟังด้วย
ดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะยังไม่ค่อยจะคุ้นเคย
กับเรื่องราวของนายปรีดีมาก่อน หรือบางที
อาจเป็นเพราะลักษณะการวางตัวเข้มของท่าน
เมื่อคิดดูแล้วก็รู้สึกว่าออกจะเป็นการยากที่ผู้
พูดจะเผยแพร่ความในใจบรรยายภาคเช่นนั้น

ครั้งแรกที่ได้เห็นนายปรีดี ผู้เขียนเอง
รู้สึกประทับใจ ที่เห็นท่านไม่แก่อ่างที่คาดไว้
แต่งกายด้วยชุดสากลสีเทา ท่านนั่งอย่างสำรวม
และยิ้มอ่อนโยนในบางครั้ง พูดอย่างธรรมดาๆ
ด้วยเสียงค่อนข้างเบาแต่ชัดเจนดี สายตาเหม่อ
มองเพดานบ่อยครั้งเมื่อนึกถึงเรื่องราวที่แล้ว
มา และบางครั้งเมื่อพยายามลำดับข้อเท็จจริง
เมื่อถูกถามก็หันไปถามท่านผู้หญิงพูนสุขเพื่อ
ความแน่ใจ ท่านตอบคำถามอย่างตั้งใจและ
ด้วยความระมัดระวัง แต่ก็มิได้เน้นถึงเรื่องหนึ่ง
เรื่องใดโดยเฉพาะ และถ่อมตัวด้วยการตำหนิ
ตนเองในความแข็งทื่อถือดี ในขณะที่ดำรง

ตำแหน่งอยู่ แต่เมื่อพูดถึงมิตรและศัตรู ท่าน
เอ่ยถึงโดยใช้ตำแหน่งเต็ม และไม่ปรากฏว่าได้
ใช้ถ้อยคำที่ไม่บังควรแม้แต่ครั้งเดียว ท่าน
กล่าวถึงหลักการแต่พอเป็นเค้า และยึดอยู่ใน
หลักความเป็นอนิจจังของพระพุทธเจ้าที่กล่าว
ถึงวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนของ
สากลโลก ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะการเอา
เปรียบ (Exploitation) นั้น ท่านถือเป็นเพียง
หมายเหตุเท่านั้น และไม่พยายามที่จะโยงเข้า
กับลัทธิชาตินิยมแต่อย่างใด การปราศรัยจบลง
อย่างเรียบร้อย รู้สึกว่าผู้ฟังต่างพอใจ และชื่นชม
ยินดีอย่างเห็นได้ชัด

การทำท่านพูดอย่างตั้งใจและถ่อมตัว ก่อ
ให้เกิดความนิยมนับถือ ถึงแม้จะเห็นห่างไป
บ้าง แต่ที่ท่านยังสามารถให้ข้อคิดเห็นอย่าง
เฉียบแหลมอยู่ ทั้งในทางการเมืองและสังคม
ทำให้ผู้ฟังต่างตระหนักว่า ท่านยังไม่ถึงกับหลง
ลืม หรือพินเพื่อน ที่ประทับใจมากที่สุดก็คือ
การนับถือในตัวบุคคลที่ท่านมีต่อมิตรและศัตรู
นับแต่ท่านประธานเหมา หม่อมราชวงศ์เสนีย์
และคึกฤทธิ์ ปราโมช หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
และมิตรผู้ร่วมก่อการ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๕

การปรบมือตอบรับอย่างยาวนาน แสดง
ว่าท่านได้ชนะจิตใจของผู้ฟังกลุ่มใหญ่อย่าง
แท้จริง

การที่จะลำดับสาระแก่นสารคำปราศรัย
ของท่าน ทำไม่ได้ง่ายนัก และก็ยากที่จะลำดับ
ความคิดทฤษฎีต่างๆในการบรรยายอย่างไม่
เป็นกิจลักษณะในช่วงเวลาเพียง ๔๐ นาที ยิ่ง
กว่านั้น การสรุปสาระทางทฤษฎีอาจจะยังดูจะ
ไม่เป็นธรรมต่อผู้พูดเอง อย่างไรก็ดี จากคำ
ปราศรัย นายปรีดี พนมยงค์ อยากให้ประชาชน
ได้ประจักษ์เรื่องราวทางด้านของท่านบ้าง และ

ขจัดความคลุมเครือในความบริสุทธิ์ในคดีการ
 ครอบงำพระชนม์ และเพื่อที่คนจะเห็นได้ว่า
 ท่านเป็นผู้รักชาติอย่างแท้จริง ในกรณีการ
 ครอบงำพระชนม์นั้น ท่านไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 ด้วยเลย ไม่มีเหตุผลอะไรทั้งสิ้นที่จะไปกระทำ
 เช่นนั้น การที่หนังสือพิมพ์สยามรัฐ กล่าวหา
 ว่าท่านจะตั้งสาธารณรัฐขึ้นนั้น ถ้าอยากจะทำ
 ก็สามารถกระทำได้แล้ว โดยวิธีทางรัฐสภา
 เพราะขณะนั้นทั้งสองสภาเข้ากับท่านอยู่แล้ว
 นอกจากนั้นท่านยังเป็นคนแรกที่เสนออัญเชิญ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันขึ้น
 สู่ราชบัลลังก์ การออกนอกประเทศของท่าน
 ไม่ใช่เป็นการหลีกเลี่ยงคดีนี้ เพราะไม่มีการ
 ทิ้งกล่าวหาในครั้งนั้น หากเพื่อเลี่ยงจากการ
 ให้อภัยโทษและลี้ภัยการเมืองจากรัฐประหาร
 ดังนั้น ท่านจึงขอให้ประชาชนตัดสินท่านในฐานะ
 ลูกขุน

หลักการทางการเมืองของท่านพอที่จะ
 เข้าถึงได้ไม่ยาก แม้ว่าท่านจะได้พูดอย่าง
 ระมัดระวัง เพื่อไม่ให้มีผลกระทบกระเทือนทาง
 การเมือง สังคมในอุดมคติและการคาดหมาย
 นั้นยังไม่ชัดเจนพอ แต่ก็พอจะจับความได้ว่า
 เป็นสังคมที่มีความเป็นธรรมเป็นหลักโดยกล่าว
 ว่า สังคมที่เป็นธรรม คือสังคมที่ปราศจาก
 การเอาเปรียบ (Exploitation) ซึ่งหมายถึงว่า
 บุคคลได้รับประโยชน์เป็นส่วนเหมาะสมกับ
 แรงงานของคนนั้น นอกจากนี้ ท่านเชื่อว่า

สภาพการเปลี่ยนแปลงย่อมมีขึ้นเสมอ แต่ก็
 ไม่ได้บอกว่าการเปลี่ยนแปลงนั้น จะเป็นไป
 เพื่อก่อให้เกิดมีลักษณะการเอาเปรียบ
 ให้มากขึ้นหรือน้อยลง และว่าการโกงกินนั้น
 เป็นการเอาเปรียบที่น่าอับอาย และเห็นได้ชัด
 มากที่สุด ท่านไม่ได้กล่าวสิ่งใดนอกเหนือไป
 กว่านี้

การประชุมปราศรัยเช่นนี้ ควรแก่การต้อนรับ
 ไปด้วยดีจากบุคคลทั่วไป และไม่น่าจะเป็นโทษ
 เป็นภัยแก่ใครเลย นอกจากบางที่บุคคลฝ่าย
 ตรงกันข้ามสองสามคน แต่ท่านเหล่านั้นก็มี
 โอกาสเสนอเรื่องราวทำนองนี้อยู่แล้ว ส่วน
 เราผู้ฟังส่วนมาก นับว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้ลด
 ความสงสัยลงบ้าง อย่างน้อยที่สุดก็ได้รับฟัง
 และพบกับบุคคลสำคัญผู้ได้รับการติชมได้เพียง
 กันมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ปัจจุบันของไทย
 สำหรับนายปรีดีเอง ก็เป็นโอกาสที่จะได้เปิด
 เผยข้อมูลในด้านของท่านบ้าง และได้พบปะ
 สัมผัสกับคนไทย ซึ่งขาดการติดต่อกันมานาน
 อีกครั้งหนึ่ง สำหรับฝ่ายรัฐบาลนั้น เอเยนต์ที่
 เข้าร่วมฟัง ก็คงจะได้รายงานให้ทราบถึงฐานะ
 ของนายปรีดี และรู้ว่าผู้ใกล้ชิดมิตรสหายของ
 ท่านว่ามีใครบ้าง

ส่วนผู้ที่ร่วมประชุมครั้งนี้ ด้วยกระแ
 กระแวนใจ ก็คงจะได้รู้ว่า ตนได้ตั้งราคาให้แก่
 ความมั่นคงและฐานะทางการเมืองของตนสูง
 เกินไป